

บทที่ 5

บทสรุป

การประเมินครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและประเมินผลการดำเนินงานการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของศาสตราจารย์ดาเนียล สตัฟเฟิลบีม ผนวกกับแนวคิดของ ไมเคิล สไครเวน เพื่อศึกษาผลข้างเคียงที่เกิดขึ้น และหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยใช้วิธี Multi Attribute Utility (MAUT) ซึ่งมีเนื้อหาการประเมินดังนี้

1. ด้านบริบท เกี่ยวกับวัตถุประสงค์และความพร้อมในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ในเรื่องความชัดเจน สอดคล้องกับการจัดการศึกษาและความต้องการของหน่วยงาน
2. ด้านปัจจัยป้อน เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ สถานที่วัสดุครุภัณฑ์อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน
3. ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา 6 ขั้นตอนตามที่ สปช.กำหนด
4. ด้านผลผลิต เกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ได้แก่ผลผลิตตามวัตถุประสงค์ และผลข้างเคียงหรือผลกระทบ
5. หาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ในการประเมินครั้งนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สร้างเกณฑ์การประเมิน จำนวน 73 คน กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน แยกเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน ผู้บริหารทุกระดับ จำนวน 295 คน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศทุกระดับ จำนวน 275 คน ผู้ให้บริการข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 45 คน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 7 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ
2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับ สปจ.
3. แบบสอบถามผู้บริหารระดับ สปอ. และ โรงเรียน
4. แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศทุกระดับ
5. แบบสอบถามผู้ใช้บริการข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา
6. แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศ ระดับ สปจ.
7. แบบสำรวจข้อเท็จจริงในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล ในกรณีที่ข้อมูลเชิงปริมาณที่วัดได้ ผู้ประเมินนำเสนอในลักษณะคำร้อยละ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถาม สังเกตและสำรวจสภาพจริง ผู้ประเมินนำเสนอในลักษณะการบรรยาย

สรุปผลการประเมิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งข้อมูล เมื่อนำสภาพการดำเนินงานการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของ สปจ. แม่ฮ่องสอน มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท

1.1 วัตถุประสงค์ของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาทุกข้อ มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานทุกระดับ

1.2 มีความพร้อมในการดำเนินงาน คือ กำหนดงานการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ได้ถูกต้องตรงกับโครงสร้างการบริหารงานของ สปจ. แม่ฮ่องสอน

2. ด้านปัจจัยป้อน

2.1 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศระดับ สปจ. มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรม ONPEC42 ของ สปช. ได้ในระดับดี และผู้บริหารระดับ สปจ. ให้การส่งเสริมและพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

2.2 มีการวางแผนใช้จ่ายงบประมาณไม่ครบขั้นตอน ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา

2.3 มีสถานที่ที่เป็นสัดส่วน มีความเหมาะสมเอื้อต่อการดำเนินงาน มีวัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก ต่อการดำเนินงาน และอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน

2.4 การบริหารและการจัดการ มีการชี้แจงทำความเข้าใจแก่บุคลากรในหน่วยงานให้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของข้อมูลและสารสนเทศ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจคณะทำงานก่อนปฏิบัติงาน มีแผนการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาชัดเจนเป็นขั้นตอน มีแผนควบคุมกำกับติดตามงานอย่างชัดเจน และมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่ไม่มีหลักฐานว่าทำการวิเคราะห์ภารกิจ และกำหนดรายการข้อมูลและสารสนเทศที่หน่วยงานต้องมีต้องใช้ในหนึ่งปี และไม่มี การประเมินผลระหว่างการทำงานเป็นระยะ ๆ และไม่มี การสรุปและรายงานผลการปฏิบัติงานการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา

3. ด้านกระบวนการ

3.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการวิเคราะห์แบบเก็บข้อมูลก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล มีการกำหนดวิธีการขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างชัดเจน มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจคณะทำงานก่อนดำเนินการ มีการกำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้อย่างชัดเจน มีการติดตามกำกับดูแลการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และในด้านคุณภาพของแบบเก็บข้อมูลพบว่าแบบเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นทำความเข้าใจง่าย สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครอบคลุมความต้องการและสะดวกต่อการนำไปใช้ แต่ไม่มีการสำรวจความต้องการใช้ข้อมูลและสารสนเทศภายในหน่วยงาน ไม่มีการออกแบบแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมตามความต้องการ ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เหมาะสมสอดคล้องกัน และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่สามารถดำเนินการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

3.2 ขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลมีการกำหนดแนวปฏิบัติวิธีการตรวจสอบข้อมูลไว้อย่างชัดเจน มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และตรวจสอบซ้ำ มีการตรวจสอบแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องก่อนนำไปประมวลผล และแจ้งผลการตรวจสอบข้อมูลให้หน่วยงานที่ผิดพลาดทราบ

3.3 ขั้นตอนการประมวลผลข้อมูล มีการนำโปรแกรม ONPEC42 ของ สปช. มาใช้ในการประมวลผล มีการตรวจสอบการประมวลผลข้อมูลทุกครั้ง แต่ไม่มีการวิเคราะห์จำแนก จัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ ส่วนสารสนเทศที่ประมวลผลได้ไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในขอบข่าย

3.4 ขั้นตอนการจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล มีศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศโดยเฉพาะ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูล มีระบบการจัดเก็บคลังข้อมูลที่เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะงาน การค้นหาข้อมูลและสารสนเทศสะดวกรวดเร็ว มีการจัดทำแผนภูมิแสดงสารสนเทศที่สำคัญ ๆ มีการสรุปข้อมูลและสารสนเทศที่สำคัญประกอบคำบรรยาย และมีการจัดทำเอกสารสรุปข้อมูลและสารสนเทศรายปีของหน่วยงาน

3.5 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง แต่ไม่มีแนวทางขั้นตอนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ชัดเจน ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ทันเวลาที่ต้องการใช้ ส่วนการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ได้กระทำทุกครั้ง

3.6 ขั้นตอนการนำไปใช้ มีการกำหนดแนวปฏิบัติขั้นตอนวิธีการขอใช้ข้อมูลและสารสนเทศ มีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง มีการรวบรวมเอกสารการขอใช้ข้อมูลและสารสนเทศไว้เป็นหลักฐาน สามารถขอใช้ข้อมูลและสารสนเทศได้ทุกเวลา มีการให้บริการข้อมูลที่หลากหลายรูปแบบ มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างผู้ขอใช้กับผู้ให้บริการทุกครั้ง แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อให้บริการโดยเฉพาะ

4. ด้านผลผลิต

4.1 ผลผลิตตามวัตถุประสงค์การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ด้านปริมาณจำนวนข้อมูลและสารสนเทศ มีเพียงพอตามความต้องการของหน่วยงาน แต่ไม่ครบตามขอบข่ายที่กำหนด ด้านคุณภาพข้อมูลและสารสนเทศที่ได้ มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ แม่นยำ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง นำไปใช้ได้ครอบคลุมความต้องการของผู้ใช้ สามารถนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นได้ในเวลาเดียวกัน และมีความชัดเจนไม่คลุมเครือกะทัดรัด แต่ไม่เป็นปัจจุบันทันสมัย มีการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในเรื่องของการวางแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.07 และใช้น้อยที่สุดในเรื่องการจัดตั้งจัดสรรงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 60.65 และยังได้นำไปใช้ในเรื่องอื่น ๆ คือ การวางแผนอัตรากำลังบุคลากร การขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นและการพิจารณาความดีความชอบ ร้อยละ 6.02

4.2 ผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นจากการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา

4.2.1 ด้านการบริหาร การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาส่งผลดีต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กรดังนี้

1) ทำให้ตัดสินใจกำหนดนโยบายวางแผนและการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความถูกต้องแม่นยำชัดเจนและรวดเร็ว ตรงตามสภาพปัญหาความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

2) ทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ คือมีระบบระเบียบ คล่องตัวรวดเร็ว ตรงตามนโยบายของหน่วยงานทุกระดับ

3) ทำให้บุคลากร หน่วยงานองค์กรเกิดการพัฒนาไปพร้อมกับชุมชน ผลกระทบที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหาร มีดังนี้

1) ทำให้การวินิจฉัย สั่งการ การบริหารงาน ผิดพลาดคลาดเคลื่อน ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ขาดความน่าเชื่อถือและไม่เป็นที่ยอมรับอันเนื่องมาจากระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ขาดคุณภาพ

2) เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ สปอ. โรงเรียน ที่ต้องรับภาระจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา

4.2.2 ด้านการสนับสนุน การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาส่งผลดีต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กร ดังนี้

1) ทำให้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคคลองค์กรหน่วยงานทั้งในและนอกสังกัด ด้านงบประมาณ อัตรากำลังเพิ่มขึ้นตรงตามความต้องการ

2) บุคลากรให้ความร่วมมือ และพัฒนาตนเอง องค์กร ไปพร้อมกัน

3) สนับสนุนให้องค์กร หน่วยงานมีแหล่งค้นคว้าอ้างอิงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน

4) สามารถให้การสนับสนุนหน่วยงาน บุคลากรในสังกัดได้ถูกต้อง รวดเร็ว ตรงกับสภาพปัญหาความต้องการที่แท้จริงและตรงตามเงื่อนไขการจัดสรร

ผลกระทบที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการสนับสนุน มีดังนี้

1) ทำให้การสนับสนุนผิดพลาด ไม่ทั่วถึงล่าช้าและไม่สอดคล้องกับข้อมูลจริง ไม่ตรงกับความ需求和คำขอ และไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2) เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่ สปอ. โรงเรียนเนื่องจากขาดบุคลากรรับผิดชอบโดยตรง

4.2.3 ด้านการพัฒนาคุณภาพ การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาส่งผลดีต่อบุคคล หน่วยงาน องค์กรดังนี้

1) ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร กำหนด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการเกณฑ์เด็ก การคงอยู่ของนักเรียน การเลื่อนชั้น และสุขภาพอนามัยดีขึ้น มีอัตราการเข้าชั้น การออกกลางคัน การขาดสารอาหาร ปัญหาการเสพยาเสพติดลดลง

2) ทำให้การวางแผนพัฒนาการศึกษาทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานมีตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาและกำหนดการพัฒนาคุณภาพได้ถูกต้องตรงกับสภาพปัญหาความต้องการและเป้าหมายทางการศึกษา และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ผลกระทบที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพมีดังนี้

- 1) เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่โรงเรียนที่ต้องดำเนินการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา
- 2) ข้อมูลและสารสนเทศที่มีไม่ครอบคลุมความต้องการในการพัฒนาคุณภาพ ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนา ขาดการนิเทศติดตามผลการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาอย่างจริงจัง
- 3) บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ เกิดการทอดทิ้งที่จะพัฒนาคุณภาพอันเนื่องมาจากข้อมูลและสารสนเทศที่ชี้ให้เห็นจุดด้อยของหน่วยงาน

5. แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ให้มีประสิทธิภาพ ได้จากการกำหนดร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยใช้วิธี MAUT เรียงลำดับได้ดังนี้

- อันดับที่ 1 ปรับปรุงระบบการติดต่อสื่อสารของหน่วยงานทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ
- อันดับที่ 2 พัฒนาคู่มือสำหรับผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง
- อันดับที่ 3 ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วม
- อันดับที่ 4 สร้างเครือข่ายระบบข้อมูลและสารสนเทศ ในระดับกลุ่ม โรงเรียน (ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน)
- อันดับที่ 5 เตรียมการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศให้พร้อม
- อันดับที่ 6 เก็บรวบรวมข้อมูลให้เหมาะสมกับเวลาและสภาพจริง
- อันดับที่ 7 ให้แรงจูงใจแก่บุคลากรและคณะทำงานตามความเหมาะสม
- อันดับที่ 8 กำหนดคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศให้ชัดเจน
- อันดับที่ 9 มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศระหว่างหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- อันดับที่ 10 จัดทำ พัฒนาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โปรแกรมประมวลผลตามความจำเป็นและเหมาะสมกับงาน

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ของ สปจ. แม่ฮ่องสอนกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ นำมาอภิปรายผลด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านบริบท

1.1 วัตถุประสงค์การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของ สปจ. แม่ฮ่องสอน จากการดำเนินงานที่ผ่านเกณฑ์ประเมินโดยการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวม คือ มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติได้และสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษา แต่เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์รายชื่อแล้วจะพบว่า วัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นต่ำกว่าเกณฑ์คือ มีความชัดเจน ร้อยละ 66.67 สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษา ร้อยละ 60.00 และสามารถปฏิบัติได้ ร้อยละ 53.33 จึงทำให้มองเห็นว่ายังไม่เกิดความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบันอย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อมูลและสารสนเทศที่ สปช. กำหนดให้จัดเก็บตามแบบสำรวจ ยังไม่ได้นำไปใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างจริงจัง และยังไม่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ดังนั้น การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของหน่วยงานทุกระดับ จำเป็นต้องจัดหาข้อมูลและสารสนเทศขั้นพื้นฐานเพิ่มเติมให้ตรงกับความต้องการของหน่วยงานและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง โดยการวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงานและกำหนดขอบข่ายของข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการใช้ในหนึ่งปี และควรคำนึงถึงตัวบ่งชี้ที่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ซึ่งกำหนดไว้ 3 ด้านคือ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการเรียนการสอนและด้านการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำข้อมูลและสารสนเทศขั้นพื้นฐานที่ระดับโรงเรียน สปอ. สปจ. ควรมี นอกเหนือจากข้อมูลปกติ ณ วันที่ 10 มิถุนายน คือข้อมูลสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลคุณภาพนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรฝ่ายสนับสนุนการเรียนการสอน ที่สปช. ได้กำหนดไว้ในเอกสารชุดประกันคุณภาพการศึกษา เล่ม 4 การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ นับว่าเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งที่หน่วยงานทุกระดับต้องดำเนินการ

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงวัตถุประสงค์ คือ ควรจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากระบวนการบริหาร การนิเทศการศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาบุคลากรโดยมุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 ความพร้อมในการดำเนินงาน การดำเนินงานที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน คือกำหนดให้การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของงานข้อมูลสถิติและรายงานฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ซึ่งตรงกับโครงสร้างการบริหารงานและตรงตามกรอบอัตรากำลังที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อปี พ.ศ. 2535 คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนสามัญ ได้เห็นชอบให้กำหนดตำแหน่งและอัตรากำลัง 5 ปี (พ.ศ. 2535–2539) โดยให้มีฝ่ายใหม่ขึ้นใน สปจ. คือฝ่ายแผนงานและงบประมาณ มีหน้าที่รับผิดชอบงานแผนงานและโครงการ งานวิเคราะห์งบประมาณและงานข้อมูลสถิติและรายงาน แต่เดิมเมื่อยังไม่มีฝ่ายดังกล่าวการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา อยู่ในความดูแลของศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบด้านนโยบายและแผน จะเห็นได้ว่าแต่เดิมนักวิชาการได้ให้ความสำคัญต่อการกำหนดกรอบอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ สปจ. แม่ฮ่องสอน ได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว ซึ่งถือว่ามีความพร้อมในการดำเนินงาน ส่วนการบริหารระดับ สปอ. และโรงเรียนนั้นยังไม่มีกรอบอัตรากำลังรองรับงานจากฝ่ายแผนงานและโครงการแต่อย่างใด ยังคงเป็นงานที่แฝงไว้ในความรับผิดชอบของงานบริหารทั่วไป ลักษณะเช่นนี้เป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบันซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด

2. ด้านปัจจัยป้อน

2.1 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศ ระดับ สปจ. จากการประเมินที่ผ่านเกณฑ์คือ มีความรู้ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน รวมถึงมีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป ONPEC42 ของ สปข. อีกทั้งผู้บริหารระดับ สปจ. ได้ให้การส่งเสริมพัฒนาเจ้าหน้าที่ในเรื่องการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงาน หากเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ไม่มีประสบการณ์ การดำเนินงานอาจไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้หากเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้ความสามารถในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปของ สปข. ยิ่งจะทำให้การดำเนินงานล่าช้าและมีปัญหาอุปสรรคมากมาย เพราะเรื่องดังกล่าวถือได้ว่าเป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้บริหารระดับ สปจ. ยังเห็นความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศที่มีต่อการบริหารงานจึงให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่า สปจ.แม่ฮ่องสอนจะประสบปัญหาเจ้าหน้าที่โยกย้ายบ่อยก็ตาม มีนโยบายร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สปข. วิทยาลัยการอาชีพ สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 8 และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาฝีมือแรงงาน ให้การฝึกอบรมแก่เจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปอื่น ๆ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้เจ้าหน้าที่เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่ง

แตกต่างจากผลการศึกษาวิจัยของ สุชาติ สินทร์พยัคฆ์ เมื่อปี พ.ศ. 2527 ที่พบปัญหาว่าบุคลากรผู้จัดระบบขาดความรู้ ทักษะและการไม่ให้ความสำคัญต่อข้อมูลและสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันโลกได้พัฒนาสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร จึงทำให้ระบบข้อมูลและสารสนเทศมีความสำคัญต่อการบริหารงานมากขึ้น เมื่อผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศจนเกิดผลดี ย่อมเห็นถึงความสำคัญจึงเกิดการพัฒนาด้านเรื่องต่าง ๆ ตามมาเป็นลำดับ นับว่า สปช. สามารถแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอในการบริหารและจัดการ การใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากเดิมที่ได้ทำการรวบรวมปัญหาไว้เมื่อปี พ.ศ. 2536

2.2 งบประมาณ ผลการประเมินที่ไม่ผ่านเกณฑ์คือวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณยังไม่ครบถ้วนตอนและไม่เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมในการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา จากการตรวจสอบเอกสารคงมีแค่การใช้งบประมาณในขั้นตอนการเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลเท่านั้น จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ทราบว่า งบประมาณที่ สปช. จัดสรรให้ สปจ. แม่ฮ่องสอน มีวงเงินจำกัดเพียง 30,000 บาท และไม่ได้จัดสรรงบประมาณให้ในระดับ สปอ. หรือโรงเรียนอีก การดำเนินงานขั้นตอนแรกคือการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับ สปอ. สปจ. ที่ต้องเข้ารับฟังการชี้แจงทำความเข้าใจการทำงานก่อนการปฏิบัติงานจริง และใช้เป็นค่าพิมพ์แบบสำรวจข้อมูลให้ครบตามจำนวนโรงเรียน ๆ ละ 3 ชุด แล้วเจ้าหน้าที่ต้องนำแบบสำรวจที่ได้คืนจากโรงเรียนมาทำการตรวจสอบและประมวลผลร่วมกันอีก จึงเป็นเหตุให้ สปจ. แม่ฮ่องสอนไม่เหลืองบประมาณสำหรับดำเนินงานในขั้นตอนอื่น ๆ ดังนั้นจึงทำให้การใช้จ่ายงบประมาณไม่สอดคล้องกับกิจกรรมขั้นตอนของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูล ที่มีความสำคัญซึ่งที่ต้องดำเนินการ การตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากโรงเรียน ให้มีความเป็นปัจจุบัน ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้อง เมื่อนำไปประมวลผลจะทำให้ได้สารสนเทศที่ดีมีคุณภาพน่าเชื่อถือ สำหรับขั้นตอนการจัดหน่วยและคลังข้อมูลก็เช่นกัน เป็นส่วนหนึ่งที่หน่วยงานต้องมีไว้เป็นแหล่งรวมข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่ง สปช. เรียกว่า ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา (Information Center) ในการดำเนินงานจำเป็นต้องมีงบประมาณสำหรับจัดสถานที่ จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก และต้องมีระบบการค้นหาข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลายรูปแบบ อีกทั้งมีความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาด้วย แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะไม่มีงบประมาณในส่วนของการตรวจสอบ การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล การวิเคราะห์และการนำข้อมูลไปใช้ สปจ. แม่ฮ่องสอน ก็สามารถดำเนินการได้ครบทุกขั้นตอนของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยพิจารณาจากผลการประเมินตามขั้นตอนดังกล่าวที่พบว่างบประมาณไม่ได้เข้ามามีบทบาทมากนัก จะมีก็แต่เพียงการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับโปรแกรมสำเร็จรูปของ สปช. และ

คำตอบแทนสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานนอกเวลาราชการปกติ ซึ่งผู้บริหารของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ได้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าดังกล่าวให้ลุล่วงไปด้วยดีโดยการจัดหาอาหาร เครื่องดื่มเป็นสวัสดิการให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานนอกเวลาราชการปกติและขอใช้งบประมาณเงินเหลือจ่ายประจำปีจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์

2.3 สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก จากผลการประเมินที่ผ่านเกณฑ์ในด้านนี้ทั้งหมด คือ มีสถานที่สำหรับดำเนินการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ สถานที่มีความเหมาะสมเอื้อต่อการดำเนินงาน มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกและอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน ทั้งนี้เนื่องจาก สปจ. แม่ฮ่องสอน ได้รับงบประมาณสำหรับก่อสร้างอาคารสำนักงานเมื่อปีงบประมาณ 2533 จำนวน 7,700,000 บาท ซึ่งอาคารดังกล่าวมีลักษณะเอกเทศตามแบบแปลน สปข. 2/28 เป็นอาคาร 3 ชั้น มีการวางแผนการใช้พื้นที่ในอาคารเป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มก่อสร้าง โดยกำหนดให้มีห้องศูนย์ข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นสัดส่วน พร้อมครุภัณฑ์ประกอบห้อง คือเครื่องปรับอากาศ มีการตกแต่งห้องให้เอื้อต่อการดำเนินงาน ส่วนวัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ ได้ทราบว่า สปจ. ได้จัดสรรงบประมาณให้เป็นค่าครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์เมื่อเริ่มดำเนินการและค่าวัสดุที่ใช้กับคอมพิวเตอร์จะจัดสรรให้เป็นประจำทุกปี ประกอบผู้บริหารของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา จึงจัดหาครุภัณฑ์ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีการโยกย้ายผู้บริหารระดับสูงของ สปจ. แม่ฮ่องสอนบ่อยก็ตาม แต่ก็ได้รับการสนับสนุนมาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นการขอรับการสนับสนุนจากเอกชนหรือการขอใช้เงินเหลือจ่ายในการจัดหา จึงทำให้การดำเนินงานมีความพร้อมในเรื่องของสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก

2.4 การบริหารและการจัดการ ดำเนินงานบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการชี้แจงทำความเข้าใจให้แก่บุคลากรในหน่วยงาน ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของข้อมูลและสารสนเทศ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจให้แก่คณะทำงานก่อนปฏิบัติงาน มีแผนการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศไว้อย่างชัดเจนเป็นขั้นตอน มีแผนควบคุมกำกับติดตามการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนและมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จะเห็นว่า สปจ. แม่ฮ่องสอน ได้เตรียมการดำเนินงานโดยชี้แจงให้บุคลากรเกิดความเข้าใจ เห็นประโยชน์และความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศก่อน เมื่อเกิดความเข้าใจย่อมมีความเต็มใจที่จะสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งยังมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน และจัดประชุมชี้แจงให้เกิดความเข้าใจตรงกันก่อนปฏิบัติงาน นับว่าได้ดำเนินการตามกระบวนการที่ สปจ. กำหนดไว้ และมีการจัดทำปฏิทินการจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือใน

การควบคุม กำกับติดตามการดำเนินงานให้ตรงตามกำหนดระยะเวลา และที่สำคัญคือผู้บริหารระดับสูง ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริหารระดับสูง ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ถึงแม้ว่าจะเป็น การแก้ไขเฉพาะหน้าแต่ก็ลุล่วงไปได้ด้วยดี

สำหรับการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์การประเมิน คือไม่ทำการวิเคราะห์ภารกิจ และกำหนดรายการข้อมูลและสารสนเทศที่หน่วยงานต้องมีต้องใช้ในหนึ่งปีและไม่มี การติดตาม ประเมินผลระหว่างดำเนินการและสรุปรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งเรื่องนี้ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการดำเนินงาน หากหน่วยงานไม่มีการวิเคราะห์ภารกิจเพื่อกำหนดความต้องการข้อมูลและ สารสนเทศที่ต้องใช้แล้วจะส่งผลกระทบต่อความไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุมและข้อมูลไม่ตรงกับ ความต้องการของผู้ใช้ ส่วนการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานทั้งระหว่างดำเนินการและสรุปผลรวม นับว่าเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพราะเป็นการประเมินตนเองที่จะทำให้หน่วยงานทราบว่าจะระหว่าง ดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจะได้ทำการแก้ไขได้ทันที่ ส่วนการสรุปผลรวมการปฏิบัติงาน นั้นจะทำให้ทราบว่าผลการดำเนินงานทั้งหมดบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด มี สิ่งใดที่เป็นปัญหาอุปสรรคบ้างเพื่อจะได้นำไปใช้วางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป รวมถึงการนำเสนอ ผลงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบจะเป็นการร่วมกันชื่นชมและนำผลการประเมินไปใช้ ประโยชน์อื่น ๆ ต่อไป

3. ด้านกระบวนการ

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินงานบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องมีการวิเคราะห์ แบบเก็บข้อมูลก่อนเก็บรวบรวม กำหนดวิธีการขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจคณะทำงานก่อนดำเนินการ มีการกำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการติดตาม กำกับดูแลการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และแบบเก็บข้อมูลมีคุณภาพทุกด้าน จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานสอดคล้องกับกิจกรรมย่อยที่ สปช. กำหนดไว้ ยกเว้นกิจกรรมที่ให้มีการ กำหนดรายการข้อมูลสารสนเทศที่ต้องจัดเก็บ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินที่ไม่ผ่านเกณฑ์ คือ ไม่มี การวิเคราะห์ภารกิจเพื่อกำหนดความต้องการข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องใช้ดำเนินงาน ไม่มีการสำรวจ ความต้องการข้อมูลและสารสนเทศภายในหน่วยงาน และไม่มีการออกแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม แต่อย่างใด เรื่องดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้หน่วยงานมีข้อมูลและสารสนเทศ เพียงพอครอบคลุมความต้องการใช้สำหรับการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติงาน เมื่อไม่มีการ วิเคราะห์ภารกิจสำรวจความต้องการข้อมูลและสารสนเทศภายในหน่วยงาน จึงส่งผลให้ไม่มีการ ออกแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมแต่อย่างใด คงใช้แต่แบบสำรวจที่ สปช. กำหนดให้เท่านั้น เมื่อพิจารณา ผลการประเมินด้านคุณภาพของแบบเก็บข้อมูลแล้ว ที่ว่าสะดวกต่อการนำไปใช้มากที่สุด อาจเป็นเพราะ

สปช. จัดส่งแบบฟอร์มให้ สปจ. ในรูปแบบคิสเกต ซึ่งสามารถพิมพ์ อัดสำเนาได้ทันที ลักษณะของแบบสำรวจเป็นตารางข้อมูลเชิงปริมาณ 1 ตาราง ต่อ 1 หน้ากระดาษขนาด A4 วิธีการรวบรวมข้อมูลเป็นการคัดลอกข้อมูลจากเอกสาร ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ส่วนคุณภาพด้านความเข้าใจง่ายเป็นเพราะแต่ละตารางมีคำชี้แจงกำกับทุกตาราง และสามารถรวบรวมข้อมูลได้ครอบคลุมความต้องการ เนื่องจากข้อมูลที่ สปช. กำหนดให้นั้นครอบคลุมเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ และยังคงสอดคล้องกับผลการประเมินด้านผลผลิตตามวัตถุประสงค์ ที่แหล่งข้อมูลตอบว่าครอบคลุมความต้องการ ถึงร้อยละ 70.08 และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ระดับ สปจ. ที่ว่าจำนวนข้อมูลและสารสนเทศมีเพียงพอต่อความต้องการของหน่วยงานนั่นเอง

3.2 การตรวจสอบข้อมูล การดำเนินงานบรรลุเกณฑ์การประเมินทุกข้อ คือมีการกำหนดแนวปฏิบัติวิธีการตรวจสอบข้อมูล มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและทำการตรวจสอบซ้ำ มีการแก้ไขข้อมูลที่ไม่ถูกต้องก่อนนำไปประมวลผลและมีการแจ้งผลการตรวจสอบให้หน่วยงานนั้น ๆ ทราบ จะเห็นได้ว่า สปจ. แม่ฮ่องสอน ให้ความสำคัญกับขั้นตอนนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณสมบัติที่ดีตามที่ สปช. กำหนด ซึ่งประกอบด้วย 3 ประการสำคัญคือ 1) ความถูกต้องของข้อมูล (Timely) คือช่วงเวลาที่เหมาะสมกับเวลาที่ต้องการหรือไม่ 2) มีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการ (Relevance) ข้อมูลที่ดีต้องมีคุณสมบัติในการสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์ และลักษณะงาน มีความเพียงพอไม่เบี่ยงเบน และ 3) มีความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) ซึ่งคุณสมบัติข้อนี้แสดงถึงคุณค่าและประโยชน์ของข้อมูลและสารสนเทศที่นับว่าสำคัญมาก ถึงแม้ข้อมูลและสารสนเทศจะตรงตามความต้องการ ทันเวลาที่ต้องการใช้ แต่ถ้าขาดความถูกต้องแล้วจะหาประโยชน์ไม่ได้เลย ข้อมูลสารสนเทศที่มีความถูกต้องแม่นยำ จะต้องมีการบันทึกจากสภาพความเป็นจริงในเวลาที่สามารถและมาจากแหล่งปฐมภูมิแล้วผ่านกระบวนการในการจัดเก็บด้วยวิธีการ เครื่องมือที่ถูกต้องได้มาตรฐาน หากตรวจสอบพบข้อผิดพลาดต้องทำการแก้ไขหรือจัดเก็บใหม่และแจ้งผลการตรวจสอบให้หน่วยงานนั้น ๆ ทราบเพื่อจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตรงกันทุกระดับ

3.3 การประมวลผลข้อมูล การดำเนินงานบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการนำโปรแกรมของ สปช. มาใช้ในการประมวลผล และมีการตรวจสอบการประมวลผลทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจาก สปช. กำหนดทั้งรายการข้อมูล แบบสำรวจควบคู่กับให้ใช้โปรแกรม ONPEC42 เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้รวดเร็วโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย เพราะในอนาคตจะได้เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Data Net) และส่งสารสายตรงกันได้ (On-Line) ตามแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของหน่วยงานสังกัด สปช. อย่างไรก็ตามเมื่อ สปจ. แม่ฮ่องสอน ทำการประมวลผลด้วยโปรแกรม ONPEC42 แล้วจะทำการตรวจสอบผลทุกครั้ง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่

ระดับ สปจ. ทราบว่าโปรแกรมดังกล่าวสร้างขึ้นในปี 2541 โดยปรับจากระบบ DOS มาเป็นระบบ Windows แล้วนำมาใช้ในปีการศึกษา 2542 พบข้อบกพร่องในการประมวลผลมากมาย จึงต้องทำการตรวจสอบผลทุกครั้งเพราะไม่มีความมั่นใจ ในปัจจุบัน โปรแกรมได้รับการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแล้ว เพื่อใช้ในปีการศึกษา 2543

ส่วนการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์การประเมิน คือ ไม่มีการวิเคราะห์จำแนก จัดกลุ่มข้อมูลตามลักษณะและประเภทของสารสนเทศ และไม่สามารถประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศได้ครบตามที่กำหนดไว้ในขอบข่าย เป็นผลสืบเนื่องมาจาก สปจ. แม่ฮ่องสอน ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ภารกิจ สำรวจความต้องการใช้ข้อมูลและสารสนเทศในหน่วยงาน การดำเนินงานจึงเป็นเพียงการทำตามที่ สปช. กำหนดให้เท่านั้น

3.4 การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล การดำเนินงานบรรลุเกณฑ์การประเมินทุกข้อ คือ มีศูนย์ข้อมูลและสารสนเทศโดยเฉพาะ มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ข้อมูล มีระบบการจัดเก็บคลังข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะงาน มีระบบการค้นหาที่สะดวกรวดเร็ว มีการจัดทำแผนภูมิแสดงสารสนเทศที่สำคัญและสรุปข้อมูลสารสนเทศประกอบคำบรรยายและจัดทำเอกสารสรุปข้อมูลรายปีของหน่วยงาน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวทั้งหมดที่สามารถบรรลุเกณฑ์การประเมินได้ เนื่องจากมีความพร้อมทั้งสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบถึงแม้จะมีเพียง 1 คน แต่สามารถดำเนินงานได้เพราะระบบสารสนเทศของ สปช. เป็นระบบกึ่งอัตโนมัติ (Semi Automatic) เป็นระบบที่ใช้มือทำส่วนที่เป็นเอกสารส่วนหนึ่ง และใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เข้าช่วยในการประมวลผลส่วนหนึ่ง ระบบนี้มีข้อดีคือค่าใช้จ่ายไม่สูง การฝึกอบรมบุคลากรไม่มาก แต่ข้อเสียคือถ้ารูปแบบฟอร์มที่ใช้ การปฏิบัติการไม่เหมาะสม การดำเนินการจะล่าช้าหากข้อมูลจากแบบฟอร์มมีข้อผิดพลาด ระบบนี้จะทำได้ดีต่อเมื่อส่วนที่ทำได้ด้วยมือทำได้อย่างสมบูรณ์แบบ ดังนั้นจึงมีการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศได้ตามลักษณะงาน ทั้งที่เป็นเอกสารและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ควบคู่กันไป มีกำหนดวันข้อมูลแต่ละงานไว้อย่างชัดเจน หรือที่เรียกว่า Data Day ส่วนการค้นหาเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว การจัดทำแผนภูมิ แผ่นพับ สรุปข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญ ๆ สปจ. แม่ฮ่องสอนได้ทำมาอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อใช้สำหรับประกอบการบรรยายสรุปให้ผู้มาศึกษาดูงานและใช้ประชาสัมพันธ์ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ระดับ สปจ. ทราบว่านอกจากนี้แล้วยังมีการนำเสนอในรูปแบบสื่ออื่น ๆ อีก ได้แก่ วีดีโอโปรเจกเตอร์ และสไลด์มัลติวิชั่น เป็นการสรุปการดำเนินงานของ สปจ. แม่ฮ่องสอนเพื่อใช้ในงานดังกล่าว เพราะ สปจ. แม่ฮ่องสอน เป็นหน่วยงานที่บุคคลหน่วยงาน ทั้งในและต่างจังหวัดให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากในฤดูกาลท่องเที่ยว ประมาณเดือนตุลาคมถึงมีนาคมของทุกปี จะมีคณะบุคคลจากหน่วยงานต่าง ๆ เดินทางมาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การดำเนินงานที่บรรลุเกณฑ์การประเมินคือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานหรือการตัดสินใจแต่ละครั้ง ถ้านำข้อมูลไปใช้ประกอบจะต้องมีการวิเคราะห์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการใช้แต่ละเรื่องแต่ละครั้ง เช่น การวิเคราะห์เพื่อการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาในการจัดทำแผนต้องนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำแผนมาวิเคราะห์ตามกระบวนการ ซึ่งถูกต้องเป็นไปตามหลักการของการนำข้อมูลไปใช้

ส่วนการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์การประเมินคือ ไม่มีแนวทางขั้นตอนวิธีการวิเคราะห์ที่ชัดเจน ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ทันเวลาและไม่มีการตรวจสอบผลการวิเคราะห์ทุกครั้ง ในกรณีที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะงาน บุคคลผู้ปฏิบัติงาน และระยะเวลาดำเนินการที่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถกำหนดวิธีการขั้นตอนระยะเวลาให้ชัดเจนได้

3.6 การนำข้อมูลไปใช้ การดำเนินงานบรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องมีการกำหนดแนวปฏิบัติขั้นตอนวิธีการขอใช้ข้อมูลและสารสนเทศ มีการให้บริการอย่างต่อเนื่องสามารถขอใช้ได้ตลอดวัน มีการเก็บรวบรวมหลักฐานการขอใช้ มีบริการที่หลากหลายรูปแบบ และมีการติดต่อประสานงานกันระหว่างผู้ขอใช้กับผู้ให้บริการทุกครั้ง ซึ่งการปฏิบัติตามกิจกรรมย่อยดังกล่าวเป็นการนำข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ไปใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการใช้แต่ละเรื่อง ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำไปใช้จะกระทำไปพร้อม ๆ กัน ส่วนรูปแบบการให้บริการที่มี 3 รูปแบบ นั้น จากการสัมภาษณ์สอบถาม แหล่งข้อมูลได้เสนอแนะวิธีการปรับปรุงรูปแบบการให้บริการ โดยให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์มาใช้ในการให้บริการ On-Line หรือ ระบบ LAN หรือระบบ Intranet หรือระบบ Internet เพื่อการติดต่อสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วทันตามความต้องการ

ส่วนการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์การประเมิน คือ ไม่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการข้อมูลสารสนเทศโดยเฉพาะ เพราะบุคลากรมีเพียง 1 คน ต้องรับผิดชอบงานทั้งหมดรวมถึงการให้บริการข้อมูลสารสนเทศด้วย จากปัญหาดังกล่าวประกอบการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับ สปจ. ได้ทราบว่าถึงแม้จะไม่มีเจ้าหน้าที่ให้บริการโดยเฉพาะ แต่สามารถให้บริการแก่ผู้มาขอใช้ได้อย่างทั่วถึงต่อเนื่องตลอดวัน ถ้าเป็นงานเร่งด่วนจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสามารถเรียกเจ้าหน้าที่มาให้บริการได้ทั้งในเวลาพักหรือวันหยุดราชการ แต่ถ้าหากเป็นข้อมูลที่ไม่ได้ทำการสำรวจไว้ก็สามารถสำรวจให้ได้แต่ต้องใช้เวลาพอสมควร อาจล่าช้าบ้างเป็นบางครั้ง

4. ด้านผลผลิต

4.1 ผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา

การดำเนินงานที่บรรลุเกณฑ์การประเมินด้านปริมาณ คือจำนวนข้อมูลและสารสนเทศมีเพียงพอกับความต้องการของหน่วยงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าข้อมูลและสารสนเทศที่ สปช. กำหนดให้ทำการสำรวจ ณ วันที่ 10 มิถุนายน ของทุกปี มีเพียงพอต่อการใช้และให้บริการจริง สอดคล้องกับกรอบวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงานที่ สปช. ได้วางไว้ให้แก่ สปจ. คือ 1) เพื่อการวางแผนพัฒนาการศึกษาทั้งแผนระยะยาว แผนพัฒนาประจำปี แผนปฏิบัติการประจำปี 2) เพื่อรายงานการปฏิบัติงานหรือรายงานข้อมูลทางการศึกษา จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานดังกล่าว สอดคล้องกับผลการประเมินเรื่องการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ที่แหล่งข้อมูลให้ความเห็นว่า ได้นำไปใช้มากที่สุดในเรื่องของการวางแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปีถึงร้อยละ 84.07 และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศของ สปจ. แม่ฮ่องสอน เช่นกัน นอกจากนี้ยังยืนยันได้จากผลการประเมินด้านคุณภาพของข้อมูลและสารสนเทศที่บรรลุเกณฑ์ คือข้อมูลและสารสนเทศที่ได้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ที่มีค่าร้อยละมากที่สุด จากคุณภาพทั้ง 6 ด้าน ถึงร้อยละ 77.04 ส่วนการดำเนินงานที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคือไม่ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในขอบข่าย เป็นผลเนื่องมาจากไม่มีการกำหนดขอบข่ายข้อมูลและสารสนเทศที่ต้องการไว้จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมนี้ ไม่บรรลุเกณฑ์การประเมิน

ส่วนการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์การประเมิน ด้านคุณภาพของข้อมูลและสารสนเทศ คือ ไม่มีความเป็นปัจจุบันทันสมัยนั้น จากการสัมภาษณ์ สอบถามแหล่งข้อมูล ทราบว่าเป็นเพราะระยะเวลาเก็บข้อมูลกับระยะเวลาที่ใช้ต่างกัน มีความล่าช้าในการรายงาน และข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างปีแต่ไม่ได้รับการปรับให้เป็นปัจจุบัน เนื่องจากทำการสำรวจข้อมูลปีละ 1 ครั้ง แล้วนำไปใช้ตลอดปีการศึกษา และแหล่งข้อมูลยังให้ข้อเสนอแนะว่าควรทำการตรวจสอบปรับปรุงข้อมูลทุก 6 เดือน หรือทุกภาคการศึกษา หากเป็นไปได้ควรตรวจสอบรายงานทุก 1 เดือน ควรมีการแยกข้อมูล ณ วันรายงานให้ชัดเจนตามความเป็นจริง โดยไม่มีการตกแต่งข้อมูล และ สปจ. แม่ฮ่องสอน ควรแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นและออกตรวจสอบข้อมูลให้ตรงตามสภาพความเป็นจริง รวมถึงควรมีมาตรการในการตรวจสอบด้วย หากพบข้อผิดพลาดหรือมีการตกแต่งข้อมูล

นอกจากนี้ การนำข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาไปใช้ตามวัตถุประสงค์ บรรลุเกณฑ์การประเมินในเรื่องของการนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจด้านนโยบายของผู้บริหาร การวางแผนพัฒนาการศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปี พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การให้บริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ส่วนการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเกณฑ์การประเมินคือ การนำข้อมูลและ

สารสนเทศไปใช้ประกอบการจัดตั้งจัดสรรงบประมาณ น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 60.65 อาจเนื่องมาจากการจัดตั้งจัดสรรงบประมาณจัดทำในรูปของคณะกรรมการพิจารณา ในระดับอำเภอมีคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอแต่ละอำเภอพิจารณา ระดับจังหวัดมีคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดพิจารณา คณะกรรมการดังกล่าวมีเพียง 10-15 คนเท่านั้น โรงเรียนจึงไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการโดยตรง ดังนั้น ทำให้ผลการประเมินออกมาในลักษณะดังกล่าว สำหรับการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการรายงานร้อยละ 68.13 นั้น สปจ. แม่ฮ่องสอน ต้องตระหนักถึงกรอบวัตถุประสงค์ หลักการใช้ข้อมูลของหน่วยงานที่ สปจ. กำหนดให้ระดับจังหวัดนำไปใช้เพื่อรายงานผลการปฏิบัติงาน ซึ่งหน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอโรงเรียน ต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลและสารสนเทศให้แก่หน่วยงานระดับเหนือ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ ที่ยังมีค่าน้อยเพียงร้อยละ 63.74 นั้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บรรเจิด สิทธิโชค เมื่อปี พ.ศ. 2539 ที่พบว่าขึ้นการนำข้อมูลไปใช้ ผู้บริหารไม่ใช้ข้อมูลในการประชาสัมพันธ์ การตัดสินใจและการใช้ข้อมูลไม่ครบภารกิจของงาน ดังนั้น สปจ. แม่ฮ่องสอน ควรมีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทางที่ดีขึ้น

4.2 ผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นจากการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา จากการสรุปผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นต่อการบริหารงาน พบว่า ส่งผลคือ ทำให้การตัดสินใจกำหนดนโยบายวางแผนและการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง แม่นยำชัดเจน รวดเร็วตรงตามสภาพปัญหาความต้องการและสอดคล้องกับสภาพจริง นับว่าการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ได้ตอบสนองต่อแนวคิดหลักการในการใช้ข้อมูลและสารสนเทศของ สปจ. ที่ว่า “ไม่ว่าจะเพื่อการใดจะต้องประกอบด้วยการตัดสินใจบวกเข้าไปด้วยทุกครั้ง การตัดสินใจโดยไม่ใช้ข้อมูลประกอบถือเป็นความผิดพลาด หากผู้ปฏิบัติงานหรือผู้บริหาร ไม่สนใจนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประกอบการตัดสินใจ การปฏิบัติงานจะไม่แตกต่างกับการลองผิดลองถูก แต่ถ้าเป็นการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ผิดประกอบการตัดสินใจถือว่าเป็นความผิดพลาดยิ่งกว่า”

ผลดีที่มีต่อการสนับสนุน บุคคล หน่วยงาน องค์กร คือทำให้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณ อัตรากำลังเพิ่มขึ้น ตรงตามความต้องการของบุคคล องค์กรทั้งในและนอกหน่วยงาน แสดงให้เห็นว่าข้อมูลและสารสนเทศมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานทางการศึกษา ดังที่ ภาณุรัตน์ สัตยาภาส ได้กล่าวไว้ว่า ข้อมูลและสารสนเทศเป็นส่วนประกอบพื้นฐานที่สำคัญสำหรับสร้างและบำรุงรักษาบุคลากร ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศมีขอบเขตกว้างขวาง ต้องการงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาประมาณร้อยละ 10-25 ของงบประมาณประเทศ รัฐต้องจัดหาและควบคุม

การใช้งบประมาณให้สนองความต้องการเพื่อพัฒนาชาติบ้านเมือง ดังนั้นรายละเอียดของข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานจึงเป็นสิ่งจำเป็น

นอกจากนี้ การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพ คือ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการเกณฑ์เด็ก การเลื่อนชั้นและสุขภาพอนามัยดีขึ้น อัตราการซ้ำชั้น ออกกลางคัน การขาดสารอาหารและปัญหาการเสพยาเสพติดลดลง เมื่อพิจารณาจากเอกสารรายงานการจัดการศึกษาประจำปีงบประมาณ 2542 ของ สปจ. แม่ฮ่องสอน พบว่า ผลการดำเนินงานในปีการศึกษา 2542 ในภาพรวมระดับจังหวัดนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเป้าหมายที่ สปจ. กำหนดไว้ทุกกลุ่มประสบการณ์ สามารถเกณฑ์เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้ ร้อยละ 97.00 อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 5.88 อัตราการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษา ร้อยละ 2.00 ด้านสุขภาพอนามัย นักเรียนมีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ร้อยละ 88.08 นักเรียนได้รับการบริการด้านสุขภาพอนามัย ร้อยละ 80.23 ได้รับการเฝ้าระวังทันตสุขภาพและโภชนาการ ร้อยละ 74.22

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์ สอบถามแหล่งข้อมูล ทราบว่าระบบข้อมูลและสารสนเทศ ส่งผลกระทบในเชิงที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหาร การสนับสนุนและการพัฒนาคุณภาพ คือ เป็นการเพิ่มภาระงานให้แก่หน่วยงาน โดยเฉพาะ สปอ. และโรงเรียน ที่ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบโดยตรงในการที่ต้องจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและอัตรากำลังจากหน่วยเหนือแต่อย่างใด รวมถึงบุคลากรที่รับผิดชอบมีการโยกย้ายบ่อย ในลักษณะเช่นนี้เป็นปัญหาของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศของหน่วยงานในสังกัด สปช. ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 คือหน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่ชัดเจนโดยเฉพาะระดับอำเภอลงไปถึงโรงเรียน ยังไม่มีองค์กรหรือกรอบอัตรากำลังรองรับแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาข้อมูลของ สปจ. แม่ฮ่องสอน พบว่าปีการศึกษา 2542 ระดับโรงเรียนขาดอัตรากำลังครูถึง 753 อัตรา และหน่วยงานทุกระดับไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศแต่อย่างใด จากผลการศึกษาวิจัยของผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้แก่ สุชาติ สินทรัพย์ (2527) กัญญา สว่างเรืองศรี (2533) บรรเจิด สิทธิโชค (2539) กิติชัย วิจิตรสุนทร และประเสริฐ สุขสิงห์กลี (2541) ได้พบว่าการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา มีบุคลากรเป็นปัจจัยหลักและปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคลากรผู้รับผิดชอบในหน่วยงานแต่ละระดับคือ ความรู้ ความสามารถความชำนาญการเฉพาะด้าน การกำหนดงานไม่เหมาะสมกับบุคลากร การไม่กำหนดองค์กรกรอบอัตรากำลังรับผิดชอบในระดับอำเภอ กลุ่มโรงเรียน และโรงเรียน

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เป็นไปตามนโยบาย แนวทางที่ สปช. กำหนด สปจ. แม่ฮ่องสอน ควรพิจารณานำแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดขึ้น 10 แนวทางไปสู่การปฏิบัติ อาจทำให้ปัญหาในการดำเนินงานลดลงได้บ้างตามศักยภาพของบุคคล หน่วยงาน องค์กร

5. แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ให้มีประสิทธิภาพ

จากการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งเป็นบุคลากรผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดและอำเภอ ได้มีความเห็นว่าควรปรับปรุงระบบการติดต่อสื่อสารของหน่วยงานทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ เป็นอันดับแรกก่อน เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความล่าช้าในการดำเนินงานที่ผ่านมาไม่สามารถดำเนินการได้ตามเวลาที่กำหนด เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดโดยตรงกับระบบข้อมูลและสารสนเทศ คือข้อมูลและสารสนเทศขาดคุณภาพไม่น่าเชื่อถือ ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์สื่อสารข้อมูลที่ทันสมัย และขาดการติดต่อประสานงาน ทำให้การรายงานข้อมูลล่าช้า จะเห็นว่า ถ้ามีการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการติดต่อสื่อสารให้ดีขึ้นแล้ว โดยสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ติดต่อสื่อสารให้แก่หน่วยงานทุกระดับอย่างทั่วถึง เช่น วิทยุมือถือ โทรศัพท์ จะทำให้การติดต่อประสานงานข้อมูลและสารสนเทศกระทำได้รวดเร็วขึ้น และยังสามารถอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ให้แก่หน่วยงานได้อีกด้วย เมื่อพิจารณาแนวทางอันดับที่ 2 คือ การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง นั้น เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวทางอันดับที่ 4, 5, 6 และ 8 ที่มีบุคลากรเป็นหัวใจหลักของการดำเนินงาน คือ ต้องมีการกำหนดคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศให้ชัดเจน มีการเตรียมการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศให้พร้อม อีกทั้งต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เหมาะสมกับเวลาและสภาพจริง จึงจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแนวทางอันดับที่ 3 คือ ประสานงานกับหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะเห็นว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องได้พยายามที่จะระดมทรัพยากรในท้องถิ่นให้เข้ามาช่วยเกื้อหนุนการดำเนินงาน ทั้งเรื่อง การติดต่อสื่อสาร การพัฒนาบุคลากร หรือการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในอันดับที่ 1, 2 และ 9 ส่วนแนวทางอันดับที่ 4, 7 และ 10 นั้น เป็นแนวทางที่เป็นไปได้ที่ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือสั่งการในการสร้างเครือข่ายระบบข้อมูลและสารสนเทศระดับกลุ่มโรงเรียน อีกทั้งมีการให้แรงจูงใจแก่บุคลากรและคณะทำงานตามความเหมาะสม และสนับสนุน

งบประมาณสำหรับจัดหา พัฒนาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ โปรแกรมประมวลผลตามความจำเป็นและเหมาะสมกับงาน และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของแนวทางทั้งหมดแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นแนวทางที่เป็นไปได้และอยู่ในภาวะวิสัยที่ สปจ. แม่ฮ่องสอน จะสามารถกระทำได้ เพื่อให้การดำเนินการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการประเมินการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้และข้อเสนอแนะการวิจัยหรือประเมินผลต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้

1.1 ด้านบริบท ควรมีการปรับวัตถุประสงค์ ข้อ 4 ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 ด้านปัจจัยป้อน ควรดำเนินการดังนี้

1.2.1 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบข้อมูลและสารสนเทศระดับจังหวัดควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

1.2.2 สปช. ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานให้แก่ สปจ. สปอ. และโรงเรียนอย่างพอเพียง

1.2.3 สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกควรได้รับการปรับปรุงให้มีสมรรถนะเหมาะสมกับการใช้งานอยู่เสมอ

1.2.4 การบริหารและการจัดการ บุคลากรในองค์กรควรตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา การดำเนินงานควรมีการวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน และกำหนดขอบข่ายรายการข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการให้เพียงพอ โดยมีตัวแทนจากทุกส่วนทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการในรูปของคณะทำงาน รวมถึงควรมีการติดตามประเมินผลรายงานการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านกระบวนการ

1.3.1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรทำการสำรวจความต้องการข้อมูลและสารสนเทศ ภายในหน่วยงานเพื่อให้มีข้อมูลและสารสนเทศเพียงพอครอบคลุมความต้องการใช้ในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน และบุคลากรทุกระดับควรให้ความสำคัญเอาใจใส่ในการกรอกและรายงานข้อมูลให้ทันตามเวลาที่กำหนด

1.3.2 ขั้นการตรวจสอบข้อมูลควรทำการตรวจสอบข้อมูลให้มีความครบถ้วน ถูกต้องและเป็นไปได้และน่าเชื่อถือ อย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยเฉพาะส่วนที่เป็นเอกสาร และควรมี คณะกรรมการและมาตรการในการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับรายงานให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1.3.3 ขั้นการประมวลผลข้อมูล ควรมีการวิเคราะห์ จำแนก จัดกลุ่มข้อมูลตาม ลักษณะและประเภทของสารสนเทศให้ครอบคลุมภารกิจของหน่วยงาน

1.3.4 ขั้นการจัดหน่วยหรือคลังข้อมูล ควรให้การส่งเสริมบุคลากรผู้รับผิดชอบให้ ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อนำมาปรับปรุงการให้ บริการ

1.3.5 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศก่อนนำไปใช้ ทุกครั้ง

1.3.6 ขั้นการนำข้อมูลไปใช้ บุคลากร หน่วยงานควรให้ความสำคัญต่อการนำข้อมูล และสารสนเทศไปใช้ประกอบการปฏิบัติงาน และให้ครอบคลุมภารกิจที่รับผิดชอบ

1.4 ด้านผลผลิต

1.4.1 ผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษา ด้านปริมาณ ควรจัดทำข้อมูลและสารสนเทศให้มีจำนวนเพียงพอและครบตามขอบข่ายที่กำหนดไว้ ด้านคุณภาพ ควรพิจารณานำแนวทางการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศที่เหมาะสมในการ พัฒนา 10 แนวทางมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณภาพครบ ทุกด้าน

1.4.2 ผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหาร การสนับสนุนและการพัฒนาคุณภาพ สปจ. แม่ฮ่องสอน ควรนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมต่อไป

1.5 แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่กำหนดได้ 10 แนวทางเรียงตามลำดับนั้น เพื่อให้การตัดสินใจของผู้บริหารมีคุณค่ายิ่งขึ้น อาจให้กลุ่มอื่นพิจารณาทางเลือกดังกล่าวอีกครั้ง ถ้าได้ผลที่สอดคล้องกันอาจทำให้ผู้บริหารของ สปจ. แม่ฮ่องสอน ตัดสินใจดำเนินการได้ด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยหรือประเมินผลต่อไป

ทุกปี

2.1 ควรทำการประเมินผลการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาเป็นประจำ

อำเภอ

2.2 ควรทำการประเมินผลการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาในระดับ

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานทุกระดับใน
สังกัด สปจ. แม่ฮ่องสอนเพื่อการพัฒนากระบวนการติดต่อสื่อสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น